

Радоје Симић

ШТА РЕЋИ НА КРАЈУ?

Човек се може бунити против осећаја да је дошло време 'биографије', односно осврта на оно што је било, и признања да 'даље' више не постоји. А може одбити и да мисли на тако нешто и наставити као да се ништа не дешава што би најавило излазну путању из арене у којој смо провели своје дане. Али кад они с којима сте провели део живота осећају потребу за оценом онога што је човек учинио или није успео учинити у животу, онда је то свакако позив да и ми кажемо коју и да се уклопимо у општи процес који можемо назвати како хоћемо: буком ни око чега, изразом поштовања или сигналом да се склонимо мало у крај да бисмо ослободили пролаз или слично – али морамо пропустити кроз сопствена чула те догађаје, просудити их, и на крају бацити поглед тамо куда су управљене очи осталих.

Дакле. Рођен сам у време и на месту где се будућност деце мање ценила по томе колико знају рачунати, читати и писати, а више по томе како успеју сачувати овце које су им за тај дан поверене и вратити их у тор, или како су окопали паприку, купус, касније кукуруз, колико су брзо донели воде са извора, како су сачували обућу и одећу, које је тада било мало и била је драгоцене, како се понашају према суседима или случајним пролазницима, с којима се нисмо имали прилике сретати пречесто јер је свако ишао за својим послом, јесмо ли довољно пристојни на славама и другим колективним догађајима. То јест, да ли растемо у будуће добре домаћине, вредне привреднике и пристојне чланове малих сеоских заједница које су тада чиниле оно што се касније назвало друштвом, или у проблематичне и од свих презрене отпаднике. Нико није школу ценио друкчије него као тест пристојности, уредности и бистрине – главних налога будуће позитивне животне вештине. Бити mudar и поштован значило је бити спреман на све што пред човека живот поставља без роптања, и са мером. 'Образ' је био кључни императив са очеве и дедине стране, а 'ваља се' поручивале су баке и мајке за све што треба и како треба.

А онда се над те мале људске скупине поново наднела неман која поти-ре једне, вековима овераване и чврсто уврежене навике, а доноси друге, друк-

чије и непознате, али снажне попут божјих заповести или ђаволје напасти. Рат је јако заоштрио, а донекле и избио из основне бразде животне навике и назоре; страх и прикривање заменили су људску тежњу за истицањем и доказивањем пред светом. То је после рата ескалирало у кривицу због 'четничке' или које друге непожељне прошлости и у сталну потрагу за алибијем уместо труда да се буде оно што јесмо. Репресије у виду одузимања стоке 'кулачким' домаћинствима и на крају аграрна реформа од 1953, која је условила коначни пад сељаштва, оличен у распаду великих задруга (попут оне у којој сам рођен) и паничном бекству млађих генерација са села у градове, преоријентацијом са труда око земље и стоке на 'пролетерско' ништавило за фабричким тракама, на грађевинама, или у војним и полицијским формацијама. Ја сам имао среће да су ме последњи описани догађаји затекли у тренутку отварања осмогодишњих школа и оживљавања извесних позитивних тенденција социјализма, праћених тежњом за образовањем и слично.

Школовати се са села педесетих година за младе људе из 'четничких' крајева, са ознаком на челу записаном у 'уверењима' из општине која ти онемогућавају било какав приступ повољностима у којима су уживали 'кадровски' фаворизовани вршњаци из 'класно свесних' крајева и породица – било је скопчано са крајњом немаштином, гладовањем и сваковрсном дискриминацијом. Срећом, шездесетих година притисци и подвајања 'кадровски подобних' и 'неподобних' почињу слабити, бар у образовању; оптимизам и вера у људску правду постају доступни ширем кругу људи, па је школовање било тиме врло олакшано свима. Но, мој избор занимања био је већ прошао, а десио се овако. Кад сам завршио осми разред основне школе, оде мој отац у Јагодину (јер је Левач припадао Моравском округу и тамо је ваљало да се упишем у даље школе) да ме упише у 'техничку школу', пошто је тамо о мојима било познато да смо 'четници'. Отац није успео ни да уђе у зграду. Очајан, он оде у Крагујевац, и тамо ме приме у чувену Прву гимназију, где се професори нису бавили политиком него подучавањем деце. После завршене гимназије моји снови о студијама филозофије спустили су се на ниске гране јер сам увидео да је то материјално немогуће спровести. Зато сам затражио стипендију од Савеза земљорадничких задруга Југославије за студије пољопривреде, али је нисам добио и поред сведочанства које ме је више него препоручивало. Карактеристика коју сам добио из 'омладинске организације' у селу и 'уверење о имовном стању' (два документа који су били пресуда за забрану даљег школовања 'неподобних' и напредовање 'подобних') – били су неумољиви.

После две године паузирања и запослења на разним местима у служби ситног чиновника, једне родне године (отац је могао одвојити нешто хране и пара да издржава три ђака у Крагујевцу) одлучио сам да се упишем на Вишу педагошку школу, на математику и физику. Али не лези враже! – на упису ме дочека бивши срески секретар Партије (!) из мог Левча. – Ти си од оних

четника из Пчелица? Ко ти је онај Новак што је био командант села? – Стриц. – Па ко тебе пусти да се школујеш, мајку ти четничку! – Ето, добар сам био у гимназији, па рекох... – Па шта оћеш да учиш? – Математику и физику. – Којешта, па да сутра измишљаш оружје против народне власти!? – Е нећеш! Ево ти српски и руски, ту ћеш д' учиниш најмање штете...

Тако се ја упишем на Групу за српскохрватски и руски језик. Тамо су између осталих предавали велики намћор Данило Барјактаревић, који нас је без милости угњетавао и избијао из нас и последњу трунку снаге, дакле добро нас оспособљавао за наставнике језика. А био је и изванредни Милорад Најдановић, узоран човек и ненадмашан професор, који нас је с љубављу уводио у тајне књижевности и чинио да се у њу смртно заљубимо. По његовом наговору („Хајд' ти, Радоје, у Београд. Веруј, нису они много бољи од тебе“) дошао сам у Београд са намером да наставим студије југословенске и светске књижевности, али сам доспео на ничији факултет, где је владало међувлашће између матичног Филозофског у распаду и одвојеног Филолошког факултета тек у формирању, и на ничији Одсек за српскохрватски језик, између ауторитативног шефа, професора Михаила Стевановића, који је после Белићеве смрти покушавао да заведе неки ред, и завидљивог и зломисленог Радомира Алексића, који је покушавао да Катедру уништи и сваки ред на њој затре. А како сам тамо доспео? На упису опет драма, али друге врсте него у Крагујевцу. – Шта 'оћеш ти мали? – дочека ме на шалтеру чувена Јелена Андрејић после једно три или четири покушаја да доспем до њене зле воље. Кад сам пружио папире, насмеја се са омаловажавањем: – Каква светска књижевност! Ви са тих сељачких школица, а не би вас требало пуштати на овај факултет – можете само на Прву групу! Тако се на крају и неочекивано заврши процес одбира мог занимања. Уместо пољопривреде, филозофије, математике и физике – ја 'својевољно', уз 'стручну' помоћ установа задужених за то – одабрах студије српског језика...

Но, сваки посао човеку пада лако ако је из мајчине утробе понео ону здраву снагу да настави линију својих предака и ради сваки посао који му до руку дође најбоље што може и уме. Уместо орања земље, пало ми је да 'орем' по њиви на којој се сеју слова и узгајају мисли... И тако сам чинио целог свог живота, а и целог радног века. Колико сам успео нешто узорати и узгајити по књигама и словима, није моје да ценим. Нека цени коме буде суђено да се с тим суочи, ако се суочи... Своју љубав према филозофији покушао сам задовољити уписом на паралелне студије, али на трећој години морао сам одустати због великих обавеза на основном смеру мојих студија. Касније сам ступио у контакт са професором Михаилом Марковићем и хтео пријавити другу дисертацију. Договор је већ био пао (требало је да искористим своје знање немачког и сачиним критику Хабермасовог дела), али је онда дошла 1971. и одлазак Марковића и групе професора са Филозофског факултета – још један велики тријумф тамних сила над цивилизацијом; осетио сам га

као удар на сопствену духовну егзистенцију (неке пасаже који су већ били концептирани уградио сам касније у своје студије из синтасе и стилистике).

После основних и постдипломских студија позове мене и мог колегу и кума Милорада Дешића професор Стевановић и саопшти да је одлучио да њега узме за асистента на Институту за српскохрватски језик САНУ, а мени припадне место на Одсеку за српскохрватски језик Филолошког факултета. – Ајде, Радоје, узми да држиш неке часове. – Шта, професоре? – Па ради нешто... – После таквог разговора и 'увођења у посао' остаде ми да се сам снађем шта ћу и како ћу. Приметио сам да нема никога да држи вежбе из опште лингвистике, којом се ни сам професор Стевановић није радо бавио, па узмем ја да радим то. Почетак је такорећи био од нуле. Не знам скоро ништа, а не знам ни где да нађем што ми треба. Узмем најпре Белићеве студије, научим две књиге *Језичке ѝприроде и језичкој развѝйка* и почнем бубати скоро напамет, а онда се усудим да почнем са руским лингвистима и испитивањима неких јафетитских, средњеазијских и чукотских језика. Онда пронађем некако енглеске и америчке лингвисте, и у зноју лица свога некако формирам нешто као корпус и као систем који се могао понудити студентима. Професор Стевановић је био врло задовољан што се сам не мора мучити око тих теорија, па ми је и даље оставио слободне руке да чиним што могу и што знам. У међувремену сам био послат и у Немачку, у Гетинген, на 'лекторат'. То сам време искористио да напишем докторски рад о говору родног Левча (в. *Левачки ѝговор, Синѝакса левачкој ѝговора*) који сам по повратку предао, а бранио га са извесним закашњењем јер је требало 'чекати на ред'. У међувремену се ствар окренула и моја општа лингвистика паде као жртва ширења катедре. Уместо мене за доцента буде постављен Д. Јовић (Проф. Стевановић: „Чекај, Радоје, не иди пред руду“). Мој докторат из дијалектологије није се нарочито допао ни Стевановићу ни Бошковићу („Ти, Радоје, оде у структуралисте!“), па сам 'по реду' добио да предајем фонетику. После извесног лутања снађем се ја, јер сам већ имао у рукама Јакобсонове радове, и почнем формирати корпус фонологије, из чега су онда изникли моји и Б. Остојића *Основи фонолоѝје срѝскохрваѝској/срѝској језика*. За прецизан опис гласова од велике помоћи били су радови Б. Милетића, али за модернију анализу физиолошке и физичке структуре гласа био је потребан додатни напор. Прво сам покушао да некако средим са официрима ЈНА, јер су они имали и одговарајуће апарате за тада могуће рендгенско снимање говорног тракта, а и војнике за објекте. То ми није успевало, јер међу војницима нисам наишао на неког ко је вољан за озбиљан рад. Друго сам некако сам скрпио у факултетској Фонетској лабораторији, уз помоћ сарадника са Електротехничког факултета. Компјутери још нису били ни познати нити их је било код нас да би се помоћу њих вредновали резултати, него сам то чинио ручно, како се могло... Фонолошка тумачења не иду даље од Јакобсонових идеја.

Интересовање за фонетску и фонолошку грађу уродило је и неким радовима о гласовима и акценту. Но моја фонологија садржи опсежан увод о Вуковом и вуковском књижевном језику. Моје одушевљење за тога генијалног 'натуршчика' у науци није се на томе завршило, него је уродило и низом других прилога, који су делимично скупљени у књизи *О нашем књижевном језику*. Од велике помоћи у тумачењу Вукова дела били су ми радови А. Белића и мудрог М. Селимовића. Основна идеја коју сам покушао пропагирати јесте да је Вук Стефановић Карацић, слободан од оних ограничења која су сметала тадашњим ученим људима да у целини сагледају неопходност и значај модернизације у култури Срба, полазио од оних истих тежњи чији су носиоци 'пропагирани', покренули и спровели националну револуцију код Срба. Ограничења су била, наравно, значајна и врло оправдана: бојазан од денационализације и религијске деградације аустријских Срба унијаћењем и преласком са православља на католичанство. Тиме су условљени и тиме објашњиви са данашњег гледишта – и сви драматични неспоразуми, све несугласице и целокупна борба између Вука и српске тадашње интелигенције. Али формирање српске слободне државе било је извештан разлог за самопоуздање и наду, а ова се показала као оправдана јер је каснији развој политичких и општих прилика дао Вуку за право. Данашњи српски језик несравњиво је функционалнији и приступачнији обичном човеку од онога који су препоручивали Вукови противници. У томе се огледа његова предност, а и Вукова генијалност што је ту чињеницу увидео и спровео је у дело.

Структуралистичка теорија, без обзира на класично образовање и високу вредност компаративно-историјске истраживачке методологије коју сам већим делом применио у раду о левачком говору, постала је моја трајна прекупација. Генеративизам, који се једним делом види у неким мојим радовима из синтаксе („Теоријско-методолошки проблеми у типологији словенске реченице“; „О типолошким проблемима периферних структура словенске реченице“) – није ми много значао као истраживачки методолошки апарат у даљим истраживањима. У *Основима синтаксе* уобличио сам своје личне ставове о синтаксичкој теорији, а онда, у вишетојној *Српској синтакси* покушао сам да те ставове применим у анализи грађе српског језика. Компас у огромном материјалу и руководство за оцртавање главних праваца рада – у своје руке узела је Јелена Јовановић, без чије помоћи не бих успео да се снађем (на крају огромних анализа, уместо да сведем теоријске поставке ја сам остао без идеја и мисли о крајњем циљу рада, јер ме је освојила малодушност: то је време и мојих породичних недаћа, о којима није место овде говорити). Синтакса, како је схваћена у овом делу, представља, по мом мишљењу, сажетак традиционалне дескриптивне и модерне структуралне и трансформационе лингвистике у један компактни систем постулата и аналитичких поступака. Можда је терминологија местимично тамна, али мислим да су основне идеје о структури, како компонентној тако и линеарној, довољно јасне за оне који

се желе даље бавити овим предметом. Синтакса није схваћена као статична схема у коју се улива језички материјал, нити као језик у акцији, већ као процес у језику изазван сталним покретима у којима делују и покрећу га две супротстављене силе: кохезиона снага која условљава 'хомогенизацију' говорног ткива, чији је резултат стварање компактних структура и 'дехомогенизацијски' покрети који се огледају у експанзији структура у 'растресите', у крајњој инстанци асинтаксичке агрегате које у једно повезује само њихова заједничка функција споразумевања.

Ако би се схватили као серија радова о граматици српског језика у целини – радовима о фонологији и синтакси српског језика недостају одељци о морфологији и 'морфосинтакси'. Од почетне студије о овој тематици (*Методолошки приступи морфемајници именичких речи*) није се кренуло много даље. За сада сам заједно са Јеленом Јовановић обрадио сложену и досад – упркос напорима великог броја истраживача – слабо истражену проблематику личних глаголских облика (појавиће се у већем броју посебних радова и, надам се, у јединственој књизи). Али то је само почетак...

Стилистика и сродне дисциплине ушле су у круг мојих интересовања кад су, после одласка Анђе Попов у пензију, неки професори на факултету почели предлагати да се укине стилистика као предмет. Тада је стање у науци о стилу поново било управо на најнижој тачки. Поновило се исто оно што је задесило реторику кад се рађала наука о стилу: мислило се у време забацивања реторике да класична говорничка вештина и теорија 'лепог говора' више немају разлога за опстанак. Исто је и педесетих година двадесетог века настанак поетике, високе теорије књижевности, схваћен као тренутак када стилистика престаје вредети као научна грана и да је 'стил' песничког дела (једини вредан истраживања у том смеру) у надлежности поетике. Моји први радови о стилу и стилистици (в. нпр. „Лингвистика стила” и др.) били су мотивисани одбраном стилистичке теорије, која је ускоро пребродила кризу и поново задобила општу пажњу. *Увод у филозофију стила* био је можда вршна тачка мог рада у овој тематској области. Објављен је у врло угледној серији „Лингвистика и поетика” (сарајевски Завод за уџбенике и Свјетлост). Али кад је књига била скоро готова, ја сам се наједном нашао у теоријском вакуму: нисам видео прави смисао стилистичких вредности. Док сам доспео до водеће идеје о 'ефицијентности' као централном појму своје књиге (касније сам га нашао и код Спенсера, али у том тренутку нисам имао Спенсера у рукама) коштало ме је много труда и недоумица (мој колега, дугогодишњи пријатељ и кум Милош Ковачевић помогао ми је да објавим књигу и сведок је да сам пред само објављивање био одустао и да сам се тек накнадно, али убрзо – на крају снашао и испливао из мутљага).

Општа стилистика (друго издање редиговала је Јелена Јовановић) и *Стилистика српског језика (I)* нису ништа друго до примена идеја из *Увода у филозофију стила* на конкретној језичкој грађи.

Потреба за ширим објашњењем језичких вредности и њихове примене у језичкој пракси уродила је мојом и Јелене Јовановић књигом *Теоријски основи функционалне стилстике*. Огромни напори руских и других лингвиста, филозофа, пропагандиста у социјалистичким земљама за потребе политике и политичког деловања 'у масама' били су полазиште и дали подстицај за истраживања најпре у области политичког језичког израза, а затим и у науци, песничком стваралаштву, свакодневном говору итд. Наша књига значи покушај да се ова широка област језичких студија постави на чисто научну подлогу. Показало се да је теорија функционалних стилова у ствари врло плодна кад је у вези са даљим студијама језичких појава које се огледају у лингвистичкој теорији жанрова. Јелене Јовановић и моја књига *Вербајлологија* представља покушај да се жанристика, функционална стилистика и теорија текста и дискурса – иначе расуте у дивергентним и на први поглед међусобно неупоредивим теоријским настојањима – сведу на једно заједничко теоријско језгро.

Тамни вилајет пун узбудљивих наслуђивања у којима се човек креће пипајући, али осећа привлачне силе са свих страна које га маме у слободном расцвету идеја – митолошки простор настанка човека и његовог језика – сигурно да највише привлаче сваког истински и искрено опредељеног језичког теоретичара. Ја сам у то несагледиво пространство неизмерних инспирација, недовољно припремљен за таква истраживања али решен да своја знања о савременом стању шачице језика употребим најбоље што могу – написао две књиге. Ниједна од њих не захвата у центар, него су се обе само окрзнуле о вањску ивицу његову. То су *Општа лингвистика* и *Морфолошки процеси у српскохрватском језику*. Прва ми је заправо била вентил сигурности у студијама језика уопште (на то упућују одељци књиге: Знак, Систем и структура, Функција, Комуникација, Граматика, Значење), а и провера мојих компетенција као језичког стручњака. Истовремено се ту налазе моји имплицитни ставови о теоријским покретима с којима смо се суочавали у двадесетом веку – старијим и новијим. Друга од две књиге инспиративну базу има у мојим дијалектолошким описима, али и у Белићевим испитивањима о историјској морфологији српског језика. Загонетни наставак *-a* у генитиву множине привлачио је моју пажњу откако сам сазнао за њега, а то је било на трећој години студија. Покушао сам о томе пријавити магистарски рад код професора Р. Алексића, али је он био заинтересованији за дезавуисање Стевановића и нудио ми тему из тог домена, па сам одустао. Језичко чудо, неприступачно објашњењу, које је као споменик немоћи лингвистичког знања да се избори са оним што му се нуди, мислим да сам успео разјаснити на, ако не прави, онда до сада најбољи начин. Двојински синкретизми наметнули су се множини и изазвали морфолошку реорганизацију множинских падежа код именица. И не само то, него тај покрет из морфолошке сфере прелази у сферу фонолошког развоја условивши губитак *x*, као и ревизију акценатских

корелација у целокупном систему. То су тектонски поремећаји изазвани у крајњој линији поремећајима у демографској сфери услед ратова и премештања становништва.

Политички дискурс замишљен је као освета за претрпљене муке због 'четничке' младости. Иако сам откад сам способан да политички мислим био против четничког јавашлука какав сам у детињству спознао у свом селу и пун страхопоштовања према партизанском аскетизму и гвозденој дисциплини како се показало 1945. кад је четништво разбијено и дошла народнослободилачка војска у Левач – ипак сам се дуго време осећао потцењеним и шиканираним без икакве личне кривице. Онда се и партизанска етика пред нашим очима нагло разлила у малограђанштину и полицијском терору 'диктатуре пролетаријата' над обичним човеком немоћним да се заштити. Све је то у мени стварало осећај одвратности према режиму, и режимима уопште, и унутрашњи отпор према дискриминацији било које врсте. Мислио сам ипак да ако све то бива на добро већине, онда има некаквог смисла. Но кад се показало да је режим настао на небројеним жртвама добронамерних и храбрих људи у ствари изнутра трула творевина која своју егзистенцију гради на неправди, интересу неколицине и кривим представама о држави коју су створили моји дедови после алабанске голготе и херојског ратног узлета у висине светских победника – почео сам осећати потребу да нешто кажем о онима који државу разграђују у име неке више 'правде' и политикантских лажи.

Не сматрам се ни дидактичарем ни школским делатником у правом смислу речи. Али кад сам присуствовао једном састанку у Министарству просвете Србије у којем је било речи о 'марксистичком иновирању' програма за средњу школу и сви су учесници хвалили једну дрљотину коју су склепале највероватније саме дактилографкиње (згрожен једним сасвим неразумљивим местом, усудио сам се питати: – Молим вас, шта овде за марксисте значи „Синтагма и вежбања”? – и на опште запрепашћење практично уништио 'марксистички' скуп), постало ми је јасно да се ваља борити против 'просветне' политике 'ситног бакшиша', која све до наших дана влада школским системом, а главну подршку има заправо у 'научној' беди. Главни мотив ове спреге јесте материјална корист, и ништа више. Сачинио сам најпре предлог плана и програма за основну школу („Скица за програм српскохрватског језика у основној школи”), а затим сам израдио уџбенике за средње школе, који су неколико година били у примени. Међутим, притисак подземних снага и у Министарству и у Заводу за уџбенике био је толики да су ови једноставно забрањени.

И на крају ваља поменути научно не тако значајно, али у пракси једно од најважнијих питања српскога књижевног језика и српске културе: правопис. Мој је став да је *Правопис српскохрватског језика* од 1960. године оправдано био онако сачињен какав смо га тада имали: у њему су комбиноване српска и хрватска правописна традиција, што је дало мешовит резултат.

тат: фонолошки принцип је повремено уступао место морфолошком. После разлаза Срба и Хрвата и распада Југославије таква правописна пракса нема изгледа за опстанак, па је реформа правописа нужна мера. Али реформа каква је извршена и етаблирана новосадским правописом од 1993. – нема никаквог смисла. Уместо повратка фонолошком принципу, он је остао без икаквог принципа, без нужне основе у неком систематском начелу и без икаквог стварног реда у писању. Тај правопис је израз волунтаризма неколицине људи, међу којима су неки зачудо словили као одлични лингвисти (али слаби познаваоци правописне праксе и језичке норме уопште). Ја сам сачинио предлог основних начела у својој књизи *Српскохрватски правопис: нормативистичка испитивања у орфографији и орфографији*, али је против ње покренута не научна, не ни политичка, него права полицијска кампања, те је забрањена на пола штампе. Из министарства је кренула акција попут покрета за 'заштиту државе', против којег сам ја са још неким колегама сазвао у два маха правописну конференцију, у чијем је резултату био сачињен претежно на фонолошким основама *Правопис српског језика са речником*. После тога изашло је више компромисних варијаната *Српског правописа*, као и последња екстремно некомпромисна, фонолошка у пуном смислу тога термина – са насловом *Мали српски правопис*. Но готово ништа од тога није допрло до шире јавности, нити може, јер изван број тзв. стручњака стално дежура пред министарствима и око јавних гласила, штитећи своје позиције и свој интерес. У томе је снажно злоупотребљен ауторитет Матице српске, помоћу које се обезбеђују подршка министарстава и употребне дозволе за школе, иако такви, делом понижавајуће нестручни текстови граматике и правописа, једнозначно штете школи (в. моју књижицу *Правопис српског језика између њага и усјона*).

Закључићу као што сам и започео ову 'научну и животну исповест'. Не знам шта ћу још успети да урадим, али попут старих вредних предака – нећу престати с радом докле ми памет и руке то дозвољавају. Мој живот ако не по времену а оно по схватањима које носим у себи – припада за Србе најпре славном, а на крају, нажалост, срамном двадесетом веку. Не припадам генерацијама које за неуспешно и често нечасно учешће у ратним операцијама којима је до краја поништен углед српства у свету – траже накнаду! Тако исто не припадам ни генерацијама тзв. 'демократске револуције', који су на најбесрамнији начин обманули београдске 'шетаче', српски народ и мене лично, изазвали прљави грађански рат, и тако се ставили у исти ред са антицивизацијским фашизмом, старим хитлеровским и модерним наших западних суседа и лажне браће. Као и већина грађана ове земље, осећам се превареним од стране нечасних политичара, скоро без изузетка. Моје симпатије припадају старијим временима и старијим скромним а храбрим генерацијама српског сељачког народа. Не уем друкчије то потврдити већ радом и напорима чистих намера и без себичних мисли и поступака. „Професор

Симић је човек који је најмање зарадио од свих који се баве нашом науком, и који су много мање створили од њега” – речи су човека чије пријатељство веома ценим. Ценим и ову изјаву и сматрам је признањем да моји напори имају патриотски смисао и сврху... А то је сасвим довољна плата за све што сам чинио и чиним.

У Земуну, 15. маја 2017.

(Прештампано из: „Научни доприноси Радоја Симића”, зборник радова са научног округлог стола *Радоје Симић*, одржаног на Филолошко-уметничком факултету Унверзитета у Крагујевцу 11. 3. 2017, Крагујевац: ФИЛУМ, 2018. Уредници: Милош Ковачевић, Јелена Петковић, Владимир Поломац)